

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium.
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Husvét ünnepén.

A még szakadatlanul tomboló világháború kitörésekor kicsoda mert volna fogadni, hogy ennek az 1918. esztendőnek a husvét ünnepére sem engesztelődnek ki azok a művelt keresztyén nemzetek, amelyek az emberiség, testvériség és polgárisodás zászlóvivőiként szerepeltek a föld népei előtt. És íme, még mindig rettegni kell a zord ítéletidők borzadalmaitól, amelyekhez hasonlókat nemcsak a legöregebb embereink sem láttak, de maga a történelem is aligha tud felmutatni. Nincs, aki megtudhatná mondani, vajjon mikorára lesz már vége az egyre növekedő kairi gyűlölködéseknek és a kapzsiság örvényeinek. E rettenetes megpróbáltatások közepett a gyarlóbb lényeknél már-már fogyatékan van a türelem, a gyengébb hitűek keblében pedig halaványul a reménység csillaga, sőt némelyeken a csüggedezés és kételkedés, vagy éppen az elfásultság kezd erőt venni. Egyes rétegeknél meg olyanforma ábrázolatot mutat a tapasztalás, mintha hiányoznák az egyéni és közösségi szervezetet fenntartó és mozgató energia, avagy mintha megrövidült volna az Úr jobbja és elfeledkezett volna a Teremtő a föld lakosairól. Pedig az Örökkévaló, irgalmassággal párosult szánalommal alátekint szentségének magaslatából a vérben gázoló bűnös emberi nemzetségre s megadja a testnek táplálására a mindennapi eledelt, a léleknek idvességére pedig az evangéliomot, az ő megbánhatatlan ajándéka és elhívása szerint.

Ugyan, mitevők is volnánk most, a jelen idők temérdek viszontagságai között az evangéliom húsvéti igazsága és vigasztalása nélkül? Mit érne minden emberi akarat, erő, tudomány, mit érne az ígehirdetés, sőt mit érne a mi hitünk és az evangéliom húsvéti valósága, ígérete és bizonyossága nélkül? Ha Krisztus fel nem támadt a halálból: akkor hiábavaló a mi prédikálá-

sunk, de hiábavaló a ti hitetek is — mondja Pál apostol.

Sokan azonban, ezt amolyan idegen nyelven és idegen ajakkal mondott beszédnek tartják, amely a XX. század emberét már nem érdekli. A modern epigonoknak öseszmék, fejlődési elméletek, kiválasztódás és kiselejteződés folyamata után bekövetkező tökéletesedési ábrándok és ezekhez hasonló délibábszerű képzetek kellene, az evangéliom üdvténvei és igazsági helyett. Csak hadd bolyongjanak ők a magukválasztotta görbe útvesztőkön: majd kijózanodnak még valaha annak idején. A világháború zürzavarában világoóság, szabadság és békesség után epekedő millióknak azonban hirdessétek az evangéliom húsvéti igazságát, nem szégyenelvén az Isten örök hatalmáról és dicsőségéről való vallástételt egy szempillantásig sem soha! A lépten-nyomon szorongattatások és halálos veszedelmek között veritékező keresztyén harcosoknak, — mint amilyenek vagyunk voltaképpen mindnyájan — egyáltalában nincs semmi szükségök fellengős szólamokra, sem cikornyás okfejtésekre, vagy sallangos érvelésekre és fejbódító maszlagokra, mert ezek csak arra valók, hogy megtévesszék, elkápráztassák, utójára pedig romlásba döntsék az ingatagokat és állhatatlanokat.

A keresztyén ember amaz egyedüli legfőbb vigasztalás és bizonyosság után eped, hogy az idvezítő Krisztus tulajdona legyen és maradjon örökké.

Ennek a sovároga esdekelt üdvállapotnak, mint ténynek befejezett voltáról nyújt tökéletes kezességet és zálogot a húsvéti evangéliom: azért fakad és árad belőle az az erő, az a hit, az a bátorság, reménység és céltudatosság, amelynek áldása és vívmánya a dicsőséges diadalom.

Krisztus a feltámadás és az élet: aki hisz Őbenne, ha meghal is — él!

S.

Egyház

Jog- és kötelesség.

Két fogalom ez. Két fontos tényező az erkölcsi világ határai között. Boldog testület az, ahol ez a két fontos tényező becsületes arányban van egymással. De jaj annak a testületnek, annak az intézménynek, ahol nincsen harmónia a jog és kötelesség között...

Itt van ez a mi mostani lelkészválasztási törvényünk. Mennyi keserűséget, mennyi igazságtalanságot, mennyi visszaélést szült ez a törvény az utóbbi időkben. Valóságos licitáció folyt már némely helyeken az Úr oltára körül. Nagy intelligenciájú, kiváló papjaink lelkészi állást kaptak megfelelő munkakör nélkül. Viszont kiváló pásztorok érdemlő, nagynépeségű gyülekezeteink olyan prófétákat nyertek itten-ottan, akik nagyon jól beváltak volna kevesebb gondal bírói eklézsiákban.

S vajjon mi ennek a veszedelmes állapotnak az oka? — vizsgálgatják sokan ezt a nehéz kérdést közöttünk.

Szerény nézetem szerint az itten a legnagyobb baj, hogy ama két fontos erkölcsi tényező, a jog és a kötelesség nincsenek egymással egyenes arányban, jelenlegi lelkészválasztási törvényeink keretei között. Az új borhoz régi tömlőket használtunk. A mi mostani viszonyainkat, helyzetünket nem mérlegelve, lelkészválasztási törvényeink alkotásánál lemásoltuk a régi világból való szokások körvonalait.

A régi jó világban, amikor igazán a nép fizette a papot, földje műveléséhez igát adott, párbért s nagy egyházi adókat fizetett, szóval a kor színvonalán álló jövedelmet biztosított papjának, amikor a pap első ember volt a faluban, a városban, amikor a legreálisabb igazságot fejezte ki ama népdal:

A faluban a legszebb ház a papé,
Azután a Török bíró uramé, . . .

abban a régi jó világban teljesen jogosult dolog volt, a lelkészválasztás elintézését teljesen a népre bízni. Noha melleleg megjegyzem, hogy ebben az időben sem volt minden gyülekezetnek korlátlan lelkészválasztási joga.

De ha itten-ottan korlátlan lelkészválasztási joggal bírt is az eklézsia népe, ebben az időben önmagától érthető dolog volt ez. Hiszen ebben az időben nagyon is közelről érdekelte a népet, hogy milyen ember, milyen egyéniség lesz a papja, hogy ki lesz hát az a férfiú, akivel a gyülekezet tagjainak egy esetleges hosszú életen keresztül „egy sót, egy kenyert kell ennie“.

De tessék csak valakinek töviről-hegyire utána nézni a mostani lelkészi állomások díjleveleinek. Megnyírbált tételekkel ékeskednek ezek a díjlevelek széltehen-hosszában, falun és városban egyaránt.

A föld, a régi „szeszioja“ meg van ugyan még tiszteletes uramnak, de a föld bemunkálása, szóval a közmunka meg van váltva egy-egy kicsiny summában.

Így vagyunk a fa, só, faggyú, a búza, az árpa, a tej megváltásával is, a legnépesebb alföldi egyházakban is. Nehány száz koronás tétel szerepel ma már csak a lelkészi díjlevelekben a régi naturalék helyén, amit ma már nagyon sok helyen egyedül a konvent fizet.

Ma — komolyan írom — egy-egy falusi avagy városi polgárnak jobban ki kell nyitni az erszényét, amikor a kerülő avagy a császár konvenciójának kell eleget tenni, mint amikor a tiszteletes uram jövedelméről, fizetéséről van szó.

Szóval részben a korszellem, részben a saját engedékenységünk folytán, híveink áldozatkészségének a csatornaja leletesebb módon megvékonyodott velünk szemben. Így aztán odajutottunk, hogy a legfényesebb egyházaink lelkészei is kénytelenek igénybevenni a konvent által kiutalt korpótléket.

Mi történt hát itt tulajdonképpen? Semmi nem egyéb, mint az az erkölcsi szempontból is könnyen kitogásolható állapot, hogy lelkészválasztási törvényeink keretei között, a jog és kötelesség egyenes aránya egy kis szépséghibát kapott az utóbbi időkben. Az áldozatkésztség megcsappant, híveink kötelezettsége a papi fizetésekkel szemben a minimumra redukálódott ugyan, a jog, a lelkészválasztási jog ellenben még korlátlanabb lett, mint a régi jó világban.

Vajjon csodálkozhatunk-e hát a mostani lelkészválasztási visszaéléseken? Hiszen ma olyan könnyű dolog egy-egy lelkészi állomás fentartása. Mindegy ma — tisztelet a kivételeknek —, nagyon sok helyen, akárki az eklézsia papja. Fizet az állam, fizet a konvent. A hívek főkötelessége ma már nagyon sok helyen nem az áldozatkésztségben merül ki, hanem a szavazásban, a voksok leadásában . . .

Amelyik községben aztán a világ legkedvesebb csemegéje a választási szivar; a világ legkedvesebb nektárja a választási bor, sör és pálinka, ott természetesen egy-egy lelkészválasztás esetén, pompás alkalom kínálkozik ezen földi gyönyörűségek élvezésére is. Vajjon csodálkozhatunk-e azon, ha a mi logikus észjárású magyarjaink némely helyeken párosítani próbálják a hasznost a kellemessel? Hiszen önmagunk adunk rá kedvező alkalmat. Korlátlan választási jogot adunk, osztogatunk derűre-borúra, nagyon sok esetben mindenféle vizontszolgálat, kötelezettség, ellenérték nélkül. Hát ha az ingyen jogok mellé, méltó társképen csatlakozik némely lelkészválasztás alkalmával néhány ingyen szivar, néhány hordó ingyen bor, ingyen sör, ingyen pálinka, hát ez csak természetes, logikus állapot.

De hát mit cselekedjünk atyámfiai férfiak? — kérdik sokan ezen sorok olvasása után.

Szerény nézetem szerint legokosabb dolog volna

itt — morális szempontból is — a jelenlegi korlátlan választói jogot a kijelölési rendszer által ez idő szerint korlátozni.

A mi anyaszentegyházunk jelenlegi állapota ugyanis, ezidő szerint, átmeneti állapot. A régi református címer, a fiait tápláló pelikán formája átváltozott egy szép emeletes palotává, amely feltűnő módon hasonlít a pesti Abonyi-utcán álló konventi palotához. Innen jön ma a segítség, a táperő egy része. Óh hiába, minden hiába, a XX-ik század elején, átfarmálódunk államsegélyes ekléziává. Arra kell tehát törekednünk, hogy autonomiánk gépezetében ehez a tényhez alkalmazkodó módon kell beállítani a kerekeket, mert ellenkező esetben olyan veszedelmek zúdulhatnak reánk, amelyeknek elhárítására gyengék, kicsinyek találunk lenni.

A lelkészválasztás kérdésének okos megoldása reánk nézve életkérdés. A letűnt század hetvenes éveiben, holott még akkor nem környékezték egyházunk hajóját ama veszedelmes hullámok, amelyek ma már hatalmasan ostromolnak bennünket, b. e. Kovács Albert nagynevű tudósunk, a Prot. Egyházi és Iskolai Lapok hasábjain a következőképpen nyilatkozik a lelkészválasztás fontosságáról: „Ha egy oly gyöngéd, erkölcsi jellemű hivatal, minő a papi, megakartok buktatni, csak dobjátok oda a korteskedés piszkos áramlatának, s hamarabb célt értek, mint a papi intézmény bevallott ellenségei egész irodalmi munkásságukkal. Vogt materializmusa és majomtheóriája még mint gyöngé szellő sem ingatja meg a vallás hatalmát a szívek felett, ennél nagyobb vihart állott az ki, midőn Kopernik rendszere egyszerre megfosztotta mennytől és poklától; de ha magok a vallás szolgálói kezdenek el dulakodni a legszentebb nevében, akkor a veszély nagy és komoly“.

De hát hogyan írna a lelkészválasztás kérdéséről és fontosságáról b. e. Kovács Albert a mi napjainkban? . . .

Arra fájdalom, ezidő szerint nincsen kilátásunk, hogy egyedül híveink áldozatkészsége fogja fentartani az egyházakat s az egyes lelkészi állomásokat, tehát feltétlenül alkalmazkodnunk kell a jelen viszonyokhoz. Akármennyire nyakas kurucok legyünk is, azt be kell ismernünk, hogy a felülről adott segélyhez, a felülről gyakorlandó irányítás, szükségképeni, morális követelmény. Ez olyan természetes dolog, mint ahogy a télre tavasz, a nyárra ősz következik.

A viláért sem akarom én híveinktől a választási jogot elvitatni, de hát lássuk be, hogy református egyházunk jelenlegi helyzete határozottan megkívánja, hogy az eddigi korlátlan lelkészválasztási jog, bizonyos irányban és mértékben korlátoztassék. Ott a püspök, jelöljön. Jelöljön minden választás alkalmával két, avagy három lelkészt. S ezen jelölési jogot ne parcellázzuk szét egyházmegyénként az es-

peresek kezei között, mert ez az állapot partikuláris torzsalkodásra fog vezetni.

Velem nem a sértett ambíció, avagy a hivatalos körök tetszésének a keresése iratja az efajta sorokat, (mert ilyesmit aki közelebbről ismer, legfeljebb tréfából, esetleg csak rosszakaratból állíthat) hanem egyedül az igazság szeretete. Én is szeretem a népet, híveinket. De — Ady-féle stylusban szólva — csak okosan szeretem szeretni őket.

S ha az én csekélységemen állana, sohasem adnék korlátlan választói jogot, megfelelő ellenérték, viszontszolgálat nélkül, mert az efajta rendszer valószínűleg elkényeztetni, elrontja a mi, alapjában véve jó magyar népünket. Már pedig ez a feladat, semmiképen nem lehet a mi református egyházunk feladata.

Baráth Imre.

Istentiszteletünk.

Lesz-e valaha új énekes könyvünk szebb, a mai lélekből fakadt, a fejlettebb művészi ízlést is kielégítő énekekkel; — ha lesz, mikor, — ezt a tűzhelytől távolabb állók nem tudhatjuk. De minden esetre óhajtjuk. Nagyobb városi, tehát intelligensebb elemekben gazdagabb gyülekezeteinkben a templomok gyakoribb látogatására, ezzel közvetve a vallásos érzület felkelésére, erősítésére, az egyház iránt való szeretet fokozására a szebb gyülekezeti éneklés bizonyosan jótékony hatással lenne. Bizonyosan sokónknak van alkalma, fájdalmas szégyennel hallani közönségünk műveltebb rétegeiből türelmetlen nyilatkozatokat éneklésünk és énekvezetőink (kántoraink) képzettségének fogyatékosága ellen. Ez utóbbinak pótlásához, legalább felekezeti képezdeinkben, ha még eddig nem tették, sürgősen hozzá kellene fogni; magának a törvényhozásnak is ki kellene terjesztenie figyelmét erre az igen fontos kérdésre, a törvény rendeleteinek a végrehajtását pedig a konventnek az egyházkerületek által ellenőriztetni.

Az új énekes könyvet erőltetni természetesen nem lehet. Várnunk kell, míg Isten lelke egyházunkba új életet lehel, míg a fuvalomra életre kelt mély vallásos közszellem ihletett ének- és zeneköltőket nevel.

Azonban istentiszteletünknek lelkesebbé, melegebbé, ezúton vonzóbbá tételével e bizonytalan időig nem lenne szabad várnunk. Majd összeülő törvényhozásunknak e kérdésbe bele kell nyulnia és azt multhatatlanul megoldania.

Nem tartom ugyanis valószínűnek, hogy csak az én körömben élne, vagy csak az én útjaim találkoznának a háború rettenetességei által sújtott olyan megtört szívekkel, kik fájdalmasan panaszkodnak „a mi vallásunk“ ellen, (mindig *istentiszteletünk* értendő rajta, ámbár sokan, még felekezetünkben is

nagyon ridegnek tartják magát református vallásunkat is) mint amelyben fájalmukra vigasztalást nem találnak. Hogy csak én tudnék sok esetet, példát arra, hogy fiuk, vagy fiaik, férjük, atyjuk elvesztése felett kétségbeesett apák, anyák, özvegyek, gyermekek viharzó, zajgó bánatukkal saját templomaik helyett kath. templomokba mentek, illetőleg állandóan oda járnak, annyival inkább, mert azoknak az ajtajai egész nap nyitva állnak, míg a mieink az Istent és az Ő vele való csendes, megszentelt együttléte kereső beteg lelkek előtt mindig zárva. Én nagy meglepetésemre még a háború előtti időből hallottam egy férfiútól, hogy ő mint fiatal ember Budapesten élve, jártában-keltében igen gyakran bement az útjába eső kath. templomba 10–15 percnyi csendes imádkozásra, Istenben zavartalan elmerülésre.

Bizony mi itt már megint késtünk. Félek, hogy ezen az úton is vesztettünk. Mintha igaz volna a katolikus részről bennünket érő vád, hogy mi nagyon ridegek vagyunk; a kálvinistáknak, sőt magának a református egyháznak, a vallásnak sincs érzéke, már alapjelménél fogva sem, a szív mélyebb érzései iránt. Tény, hogy a háború nem indított bennünket a lelkekkel, a szenvedésekkel és szenvedőkkel behatóbb, közvetlenebb foglalkozásra, sem egyénileg (lelkipásztorok), sem intézmények által.

Nagyobb városokban, meg épen ahol kath. egyház és templom is van, azonnal intézkedniök kellene a presbiteriumoknak a templomok nyitva tartásáról. Törvényhozásunknak pedig istentiszteletünk változatosabbá, vonzóbbá tételéről. Én ezt ilyen módon gondolnám:

1. *Felhívó ének*; 2. a lelkész (ahol több van, egy aki azon a héten nincs szolgálatban) az úrasztala mellől mond *bűnvalló imát*; 3. *bűnbánó ének* 1 verssel; 4. *vasárnapi ének*, vagy Zsoltár 2 verssel; 5. lelkész szöszékben *felfohászódó imát*, előimát, úri imát mond; 6. *közének*; 7. *igehirdetés*, a többi az eddigiék szerint; 8. úrasztala mellől *apostoli hitforma*; 9. *megáldás*; 10. *ének*. Ezen alkotórészek az apostoli hitforma kivételével benne vannak a genfi kálvini liturgiában, viszont e helyett a 10 parancsolat 2 részre osztva énekben; a prédikáció előtti ének az erdélyi vasárnapi istentiszteletben. Tehát a mi, magyar református istentiszteletünk egyhangúbb, mondjuk: szárazabb a Kálvinénál, akit mint minden alkotásában, az istentisztelet berendezésében is éles és nagy elméjének vas következetessége irányított azzal az ő életének vezérgondolatával, hogy az igének az uralmát biztosítanunk kell mint cselekedeteink, életünk felett, úgy az istentiszteletben is.

De hát Kálvin az ő bűvár lelkével mélyen alámerült az Isten mélységeibe is; ő a titkok titkát is képes volt észével mérlegelni; innen, hogy ő az istentisztelet folyamán is inkább az értelemre akart hatni, ezért biztosított abban központi helyet az igehirde-

tésnek; az érzelmeket csalóka, megbízhatatlan, befolyásolható lelki tulajdonságoknak tartván, azoknak igényeit a liturgiában is szűkebb korlátok közé szorította. Mi magyar reformátusok pedig az érzelmeknek még annyi igényét sem ismerjük el, mint Kálvin. Holott maga Isten, keresztyén vallásunknak sarkalatos tételei: Isten incarnatioja, váltságunk; a léleknek Istennel találkozása, belekapcsolódása, stb. mind titok, misztikum lévén, nem lenne vétek liturgiánkban még a titokzatosságnak (miszticizmus) is némi helyet engedni. Főként a női lélek a református egyházban is hajlik a titokzatosság felé; a vallást pedig minden tanításaival, minden megnyilatkozásaiban kizárólag érzelmei útján akarja és tudja magáévá tenni.

Ennek megfelelő változtatást kell tennünk vasárnapi istentiszteletünkben nemcsak az én egyéni vélekedésem, hanem a sok kereső lélek sóvárgásának kielégítése végett. Az ilyen okból való és ilyen irányú változtatást Kálvin sem ellenezné, amint hogy lehetők mondotta azt a maga liturgiájának elfogadtatása után.

N.—n.

Halottaink

Várady Gyula egyházmegyei gondnok emlékezete.*

(1853—1917.)

Közgyűlésünk főtárgya most az emlékezés volt szeretett gondnokunkról nagyságos viski Várady Gyuláról, kit körünkől a múlt év alkonyán elragadt a könyörtelen halál s kit 1917 december 14-én kísértünk síri nyugalomra és én a kegyelet tolmácsolójául jelentem meg itt, hogy mindnyájunk nevében elfogulatlanul vetítem oda hű képét az emlékezet táblájára.

Emlékezni édes is, de fájó is. Emlékezni egy olyan egyéniségről, ki az élet magaslatára eljutva, kifejtette mindazt, mit az emberi élet nemes tartalmának nevezünk, ki szerető szívének édes melegségével sokakat boldogított és hálára kötelezett, ki az élet minden viszonyaiban okosan eligazító bölcseségével sokakat megvilágosított, tanácsolt és megvédett, ki nemes idealizmussal telt lelkének jótékony munkáival minden téren csak a szépet, jót, nemest kereste és ápolta, ilyen egyéniségről emlékezni édes. De tudni azt, hogy aki ilyen volt, már nincsen, hogy már elvesztettük őt, hogy szeretetre, tiszteletre és becsülésre méltó alakját nem láthatjuk többé, az fájó, szomorító, leverő.

Most már csak szelieme leng itt s nekünk az a

* Felolvastatott a beregi egyházmegye 1918 január 30-án tartott rendkívüli közgyűlésében.

feladatunk, hogy végighaladva nemesen megfutott életpályája múló tiszta hullámai között, felmutassuk a hullámok által kivetett drága gyöngyöket. Az a vigaszunk van, hogy mint egy nagy költőnk mondotta: „az emberi nagyság voltaképp a halállal kezdődik”; mert kétségtelen, hogy ha elveszítjük az élő nagyságot, egy még tisztábban mutatkozó nagyság bontakozik ki előttünk, mert szétpattanván a földi burok, fátyoltalan tisztaságban áll előttünk a szellemi alak. Meg vagyok győződve, hogy emlékezésünk tárgya is nagyobb lesz előttünk, ha őt egy szellemi alak sugárzatában szemléljük, úgy amint ő a benne rejlő szellemet kifejtette, ragyogtatta s a köznek javára, áldására gyümölcsöztette; és vezérelvem nem lehet más ez alkalommal, mint az, hogy szeretettel és igazsággal kívánok áldozni a kegyelet oltárán s arra hívok fel mindenkit, hogy ezt a két fáklyát lobogtassa, annak a lángjával táplálja az áldozati tüzet, amellyel most Várady Gyula emlékének áldozunk.

Mint minden emlékezésnél, úgy itt is fel kell említeni röviden a kezdetet, a születést, aztán a pálya irányulását. Ezekre vonatkozó adataim a következők:

Várady Gyula született Beregmegye Gulács községében az 1853. évben, Várady Ferenc és Pozsoni Pozsonyi Zsuzsanna földbirtokos nemes szülőktől. Iskoláit Sárospatakon, Budapesten, Máramarosszigeten végezte, a jogot pedig Eperjesen. Az önkéntes szolgálat után két évig atyja birtokán gazdálkodott, majd letette az ügyvédi vizsgát és Munkácson nyitott irodát, mely az ország egyik legforgalmasabb irodája lett.

Ime a pálya kezdete, mely sokaknál egyúttal a befejeződést is jelenti, mert sokan eljutván valamely pálya fenntartó mezejére, elégnék tartják a napi robotot, a szürke életet és sem előbb, sem tovább nem mennek.

De Várady Gyula alkotott, hatott, vezetett, irányított s egyben emelkedett, míg elérte a lehető emberi tökéletességet. Megalkotta először is önmagát, azaz olyan jellemet alkotott magában, hogy vele érülni kellemes, reábizni magát teljes biztonság, szaván elindulni nyereség, barátságát élvezni édesség, munkáját látni teljes meglepés, jó szívet megnyerni biztos siker volt mindenkinek.

Való igaz, hogy az előfeltételek nagymértékben rendelkezésére állottak a közkedvesség megnyerésénél.

Dalás alak, édes zengésű hang, nagy műveltség, éles elme, családi összeköttetés, nagy munkabírás, vasszorgalom, jó szív mind, mind birtokában voltak, de mindezeket csak úgy lehet közaldásul értékesíteni, ha egy nemes idealizmus kapcsolja össze őket, amint azt nála szemlélhettük, mint aki megvetett minden nemtelent, sőt minden közönségest, minden félmunkát, minden alantjárót.

Különös érzéke volt felismerni mindig a legjobb

bat, de annak ismeretét nem zárta magába, hanem közölte másokkal is és mintegy pazarul osztotta szívének, eszének kincseit mindenki számára. Óh mily sok emberen segített s aki hozzá fordult, annak ügyét valósággal magáévá tette, napokon, éjeken át addig forgatta minden oldalról, hogy megtalálta a legjobb kivezető utat számára jó szíve és éles elméje segítségével.

Protestáns nevelésünk ama kitűnő fiai közül való volt, kik teljesen kiforrott, megszilárdult jellemmel, alapos tudással, nemes idealizmussal, erős kötelességérzettel és tiszta erkölcsi érzékkel lépnek ki az életküzdőterére. Ő egész ember volt már a pálya kezdetén, ki nem a mások véleményével táplálkozott, mint oly sokan, de mint teljesen kidomborult egyéniség hatalmas szellemi tehetségével, komoly, egyenes irányú akaratával, nemes törekvésével korán bebizonyította, hogy vezető szerepre van hivatva a társadalomban.

A társadalom legtöbbször felismeri, ki akar érette tenni, dolgozni, hálás is azért, csak sokszor túlságosan igénybe veszi legjobb fiainak erejét, idejét. Várady Gyula sokat birt, tehát sokat kívántak tőle. A sokoldalú és egész embert kívánó ügyvédi hivatás mellett évtizedeken keresztül vitte Munkács város ügyeit, mint tiszti ügyész, hordozta 33 évig egy nagy pénztézet, a Bereg-Munkácsi Takarékpénztár minden irányú fejlesztésének gondjait, mint igazgatósági tag, majd mint ügyész s végre mint igazgatója az intézetnek. Viselte sok éven át a vármegye közg. bizottsági tagságát s úgy a városnál, mint a megyénél szava irányító, egyénisége vezető és sok esetben döntő súllyal birt. Ügyvédi irodáját messze földről keresték, mert azt elsőrangúvá tette ragyogó jogi tudásával s hogy itt is vezetett, kitűnik abból, hogy pályatársai egyesületének elnöki tisztét viselte. A társadalomnak nem volt olyan áldásos mozgalma, amelyből hiányzott volna.

Református egyházunknak hű fia, annak minden ügye, baja, fejlődése iránt melegen érdeklődő s minden alkalommal áldozatkész s reá fényt hintő tagja és vezető egyénisége volt. A munkácsi egyháznak, melynek kötelékében élt, évtizedeken át buzgó presbitere volt s mint ilyen nagy tudásával és áldozatkészségével gyarapította végvidéki egyházunkat. Saját költségén bevezette a villanyvilágítást a munkácsi lelkészi lakba s nemcsak saját egyházának, hanem más egyházaknak is szép adományokat juttatott. Így Derczenben az orgona alapjára 500 koronát adományozott s midőn az izsnyétei egyház temploma, tornya, iskolája porrá égett, a károsult egyháznak felsegéléséhez több száz korona adománnyal járult. Az egyházmegyei lelkészi gyámintézet részére is 1500 koronát ajándékozott.

Ügyvédi iroda, egyház, város, vármegye és minden kulturális vagy jótékony mozgalom ott találta őt

a tettek mezején és ő tett, dolgozott, áldozott fáradhatatlanul.

Mikor városi tiszti ügyészi állásától megvált, a város arany plakettjével tüntette ki a közbecsülés; a helyi úri kaszinó elnökévé választotta és tíz évvel ez előtt a beregmezei református egyházak presbiteriumai az egyházmegyei gondnoki méltósággal tisztelték meg — s ami betetőzése volt érdemei elismerésének, a munkácsi választó kerület az 1910. évben egyhangúlag országgyűlési képviselőjévé választotta, mely két utóbbi tisztét haláláig viselte.

Hogy miként felelt meg egyházmegyei gondnoki tisztének, erről kitűnő bizonyosság az a tökéletes összhang, mely gondnoki kormányzása idején létrejött az egyházmegyének addig sok tekintetben széthúzó elemei között, továbbá az a sima és szabályos elintézése az ügyeknek, melyek egyedül illenek az egyházi téren. Nem sajnálta sem áldozatát, sem fáradságát az egyházi ügyekben. Amely egyházban nehéz, vagy bonyolult kérdések merültek fel, oda saját maga element mindig s bölcsességével rendet, döntést hozott létre, de részt vett az egyházak örömeiben is nagyobb ünnepek alkalmával, amikor mindig bőkezű volt az adakozásban.

Az egyházkerületen egyszerre megnyerte felsőbb koreink szeretetét, becsülését nemesak kiváló modorával, hanem szakértelmével és odaadó munkálkodásával is. Különösen a bírósági gyűléseken mint egyik legkitűnőbb előadót ismerték, kinek véleményét mindig osztatlanul magáévá tette az egyházkerületi bíróság. Nem maradt itt sem érdeme jutalom nélkül, előbb konventi póttaggá s kevéssel azután rendes konventi taggá választotta az egyházkerületi közgyűlés.

A múlt évben pedig az egyházkerületi lajstromos szavazásnál a zsinat rendes világi tagjává választotta a kerület egyházainak presbiteriumaival.

Az volt a legutolsó egyházi szereplése, hogy a zsinat megnyitására Budapestre utazott, — hiába kérte hű neje a már akkor is nagyon beteg férjet — hogy ne menjen: a buzgó lélek vitte őt, hogy jelen lehessen a zsinat megnyitásán.

Betegsége már régebbi keletű volt és évekként előbb kezdődött, de hatalmas szervezete, nagy lelkiereje sokáig legyőzte annak támadásait. Sajnos, éppen a központi szerv, a szív volt nála nagy beteg, mert az az orvosok véleménye szerint háromszoros nagyságra duzzadt fel és ez fájdalmassá tett minden mozgást, minden beszédet, minden lélegzést. Fekvő beteg azért nem volt, nem még végső napjaiban sem, az akarat, a közügy iránti lángbuzgalom, a nagy kötelességérzet teljes erőben tartották lelkét, ha a test beteg volt is, mély vallásosságával enyhítette nagy betegségének fájdalmait s még utolsó napján is szent zoltárainkat olvasta.

Magánéletében éppen olyan kitűnő volt, mint a

közéleti szereplésben. Bár valósággal munkává olvadt fel egész egyénisége, mégis tudott juttatni magánéletének, az őt hűséggel szerető családjának, barátainak és társadalmi körének drága órákat, feledhetetlen percekét.

Végtelenül szeretetreméltó egyénisége, ahol csak megjelent, valami kedves derűt hintett szét, előkelő finom modora, vonzó társalgása, tapasztalatainak gazdagsága s mindenki iránt előzékeny kedvessége valósággal elragadták a körében levőket.

Nagy műveltségű, finom modorú, művészi tehetségű és bájos s amellet a kitűnő háziasszony minden erényével és tudásával bíró neje, a munkácsi patricius családok egyikéből származó Gottier Anna, kies paradicsomot teremtett a csak otthon pihenő férjének, amelyben élvezhette és boldogan élvezte is az élet szép és tiszta örömeit.

Bár élvezhette volna még sokáig! De a sok munka és lázas tevékenység megtámadták a nemesen dobogó szívét.

A múlt év egy őszi napján láttam utoljára őt, amint gondozott kertjének platánjai alatt hű nejevel olvasásba volt merülve.

Mily kedves volt még akkor is, mily örömmel és panasz nélkül társalgott, pedig tudom, hogy minden kimondott szó hatott a beteg szívére, sőt ütere is már ekkor csak 24-et vert percenként, tehát nagyon beteg volt.

Az a hű óhaja, hogy ne kelljen kínok között, vagy sokáig ágyban, párnák közt gyötrődnie, meghallgatást nyert az Úrtól, mert csendes álom elringatásában jött reá a halál a múlt évi december 12-ének éjjelén, amikor is egy sóhajtással elszenderült, elrendezve minden földi ügyeit.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés! Azt gondolom, nagyon keveset mondottam a kiváló élet méltatásául, de annyi érdemhez, mint amennyi Várady Gyulának volt, bármennyi szó is kevés lenne. Hiszem, hogy aki ismerte őt, vagy aki tanúja volt áldásos, nemes életének, az szívébe zárja emlékét, mint a legjobbak egyikének emlékét.

Élete jól rendezett, összhangzatos élet volt, melyben nem található egyetlen kirívó vonás sem, mindeknek felett pedig munkás élet a köznek javára.

Igy emlékezünk meg rólad, elköltözött, szeretett gondnokunk s ez által a tisztelet, kegyelet és hála érzetét akartuk megbizonyítani.

Nem akartunk dicsőíteni, hanem útmutatást, erőt akartunk szerezni magunknak életednek, működésednek fényes emlékezetéből s azon tudatot, hogy szent feladata egyháziaknak és világiaknak egyaránt a világerkölcsei életnek, a lelkiismereti szabadságnak ápolása, az evangéliumi elveknek, az igazi vallásosságnak terjesztése s az önzetlen szeretetnek gyakorlása.

Nagybecsű nekünk protestánsoknak a hivatott

világi elemnek minden fokozaton való áldásos közreműködése egyházi életünkben. Ez az együttes működése az egyházi és világi elemnek volt a multban egyházunk ereje és dicsekedése, ez legyen a jövőben is az az erő, mely győzelemre vezesse evangéliomi egyházunkat.

Szentimrey József,
debreczeni református lelkész,
e. m. tanácsbíró.

Tóth István sárkeresztesi igazgató-tanító 58 éves korában, házasságának 33. évében február 20-án hosszas szenvedés után csendesen elhunyt.

Kozsár Gyula vajai tanító 25 éves korában március 1-én elhunyt.

Legyen áldott emlékezetük.

Irodalmi szemle

A neveléstudományok multja és jelene. Neveléstörténelmi vázlat. Írta Dr. Veress István, a debreczeni református tanítóképzőintézet igazgatója. Külön lenyomat a Theologiai Értesítőből. Ára 6 korona. Debreczen 1917. Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatala. CXXXIX—CLXXXIV lap. 8°. A Theologiai Értesítőben megjelent eme alapos neveléstörténelmi dolgozat mindenképen megérdemelte, hogy külön lenyomatban napvilágot lásson és a Debreczeni Lelkészi Tár olvasói körén kívül is általánosabban ismeretesebbé legyen. Az a körülmény, hogy szerző a mű megírásánál szem előtt tartotta a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1916. évi május 20-án kelt 61,800 sz. rendeletével kiadott tanmenetet, megnyitja az utat e munkának tankönyvül való alkalmazásához annyi-vel is inkább, mert a legújabb pedagógiai kérdések ismertetésével az eddig megjelent tankönyvek nem foglalkoznak. A könyv könnyed, folyékony, világos irálya, gördülékeny közérthető előadásmódja csak a lényegest említő, épen ezért sehol sem untató methodusa oly tulajdonságok, amelyek élvezetes olvasmánnyá teszik e művet még azok számára is, akik a neveléstudományokkal nem szakszerűleg foglalkoznak. Bizvást ajánljuk az érdeklődő körök megérdemelt figyelmébe.

Az Igehírdető áprilisi (4.) füzeté három húsvéti, három vasárnapi és egy konfirmációi beszédet tartalmaz a régebbi és ifjabb írói gárda tagjaitól (Szücs József, Rédei Károly, Debreczeni István, Kirchknopf Gusztáv, Soós Károly, Duszik Lajos és Vincze Elek.) A jeles folyóirat kegyelettel emlékezik meg a március 3-án elhunyt Kund Sámuel evang. esperesről, aki az Igehírdetőnek kezdettől fogva buzgó és érdemdús munkatársa volt. A tartalmas és mindig aktuális folyóiratot ajánljuk olvasóinknak. Kiadóhivatal: Nagybánya Hid-utca 19. Előfizetési ára egész évre 14 K, negyedévre 4 K.

Zsidó apokalyptica. Írta Juhász László református lelkész. Különlenyomat a „Theologiai Szaklap és Könyvujság“-ból. Budapest, 1918. Scholz Testvérek kiadása. 8°, 29 lap. A kérdést sok oldalról széleskörű irodalmi utalásokkal megvilágosító füzet méltán foglal helyet tudományos irodalmunkban.

Református Sajtó. I. évfolyam, 1. szám. Budapest 1918. március 15. Az első nyomtatvány, amelyik a Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomdájából az egész ország minden lelkészi hivatalába elröppent, az első folyóirat, melynek célja a református sajtó erősítése, versenyképessé tétele. Az első szám a mai papirhiány miatt négy lap terjedelemben a váradalmaknak megfelel; adja mindazt, ami a református sajtóval kapcsolatban első renden érdekel minden hű reformátust. Igen figyelemre méltók a „Milyen lapokat olvassunk?“ és „Milyen könyveket olvassunk?“ c. rovatok. A havi folyóirat előfizetési ára egész évre két korona. Kiadóhivatal: Budapest, IX. ker., Ráday-utca 28. sz. Az Egyházi Értesítő h iradása szerint ezt az ujságot ezután állandóan fogják árulni buzgó református leányok a fővárosi templomoknál az istentiszteletek végeztével.

A Theologiai Szaklap és Könyvujság márciusi (3.) száma Lic. Fizély Ödöntől. A német racionalizmus ismertetését adja, mely után Sz. L. aktuális kérdések címen említ fel érdekes és megfontolásra méltó apróságokat, majd Endreffy János ismerteti Szimonidesz Lajos Férfias hit c. munkáját. A füzet utolsó ívét apróbb ismertetések és az új könyvek jegyzéke tölti meg.

Oekolampads Beziehungen zu den Romanen. Habilitationsvorlesung gehalten an der Universitaet Basel am 15. Dezember 1916 von Lic. theol. Ernst Staehelin Privatdozenten für Kirchen- und Dogmengeschichte. Basel, 1917. 8°, 40 lap. A szokásos terjedelmű és valóban nagy tudományos apparátussal írott füzet, páratlan gondossággal és szorgalommal összegyűjtött adatokkal világítja meg azt a kapcsolatot, mely Oekolampadius és a spanyol, francia és olasz nemzet egyes tagjai között fennállott. A tudós szerzőt szívből üdvözöljük, művét pedig a történészek figyelmébe ajánljuk.

A Magyar Ifjúság márciusi száma hazafias vezércikkével, bibliai tartalmú közleményeivel s „Más táborokból“ c. rovatával ismét bizonyosságát adta annak, hogy falusi földműves ifjúságunk kezébe magyarabb és keresztyénibb lapot nem adhatunk a Magyar Ifjúságnál. Előfizetési ára egész évre 6 korona. Kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., Főherceg Sándor-utca 28. szám.

Walther, Luther jelleme c. munkája ifj. Victor János fordításában, br. Pruzsinszky Pál bevezetésével a Magyar Evang. Keresztyén Diákszövetség kiadásában megjelent. Ismertetésére visszatérünk.

Különfélék

Olvasóinknak boldog és idvességes ünnepeket kívánunk.

A Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör folyó hó 23-án délután 6 órakor tartott felolvasó estélye. A közönség legteljesebb érdeklődése s ennek nyomában a legényesebb siker koronázta a Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör felolvasó estélyét. Az estély lefolyása a következő volt: Bevezetőül a Városi Dalegylet rendkívül szép és hangulatos megnyitó énekszámában gyönyörködtünk, majd Juhász Nagy Sándor országgyűlési képviselő tartotta meg előadását „Modern világnézet és vallás” címen. Az országoshírű előadó széleskörű ismeretről és tiszta, világos ítélőképességéről tanúskodó lejtegetés keretében mutatta ki, hogy a modern világnézet és a vallás nemcsak jól összeférnek, hanem a vallás a modern világnézet helyesen értelmezett formájában is a legnemesebb alkotó rész. Ezután Baltazar Kató úrleány adta elő Farkas I. Czinka Panna c. költeményét és az Egy magyar hadifogoly c. háborús alkotást. Az előadást annyi báj, annyi kellemesség, oly finom átérzés és olyan gyakorlatlan művészi tolmácsolás jellemezte, hogy a közönség alig tudot betelni élvezetével. Végül Almássy Márton kollégiumi szénior játszotta el nagy hatással és előkelő művészi interpretálásban Beethoven első szonátáját. Az estélyt, melyről a publikum épületes és maradandó hatásokkal távozott el, bezárta a Városi Dalegylet művészi nivójú precíz előadású, hangulatos éneke.

Lelkészválasztás. A nagybecskereki gyülekezet nagybuzgóságú és tevékeny lelkesze b. e. Szalay József örökébe Szabó Zoltán bilkei missziói lelkeszt választotta meg. A misszió terén eredményesen működő ifjú lelképásztorn és a jól választott gyülekezeten sokasodjék meg az Úr áldása.

A budapesti Lorántffy Zsuzsánna Egyesület március hó 16. és 17. napján ünnepelte fennállása 25 éves jubileumát. Az Egyesület egyike a legszebb múlttal bíró és legszebb jövőt ígérő református nőegyesületeinknek. A jubileumi ünnepségek első napján közgyűlés volt, a második napján hálaadó istentisztelet, este pedig vallásos estélyt tartottak. A jubileum alkalmából az egyesület szép jubileumi emlékkönyvet adott ki, amelybe több egyházi előkelőségünk irt emléksorokat.

A debreczeni tudományegyetemen az 1917—18. tanév II. felében beiratkozott hallgatók összes létszáma 366. Részletezve: hittudományi karon 57, jog- és államtudományi karon 242, bölcsészet, nyelv- és történettudományi karon 67. E hallgatók közül tanfolyam hallgatása végett 1918. évi március hó 1-től 12 hétre szabadságoltatott 6 th., 48 jh., 13 bh., összesen 67. A jog- és államtudományi karon van 14, a

bölcsészeti karon pedig 18 nőhallgató. Vallásra nézve 223 református, 74 róm. kath., 11 gör. kath., 21 evangélikus, 2 gör. keleti, 1 unitárius, 32 mózes-vallású, 2 mohamedán.

Nagy Károly erdélyi püspök, mint a kolozsvári egyház egyik lelkesze f. hó 3. napján tartotta meg 2 Kor. 5, 17—21. alapján beköszöntő beszédét. A beszéd alap gondolatával: „Béküljete meg az Istenel”, mely hatást gyakorolt a jelen voltakra.

Evangelikus theologusok a pozsonyi egyetemen. A pozsonyi theologiai akadémiához az evangélikus theologusoknak az ottani egyetemen való hallgatása tárgyában a következő miniszteri rendelet érkezett: „Az evangélikus egyház pozsonyi theologiai akadémiája bizottságának a felügyelőség részéről f. évi 10. szám alatt pártolással előterjesztett kérelmére megengedem, hogy a pozsonyi evangélikus akadémia rendes hallgatói a pozsonyi Erzsébet-tudományegyetem bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karára féléveik teljes beszámítására való jogosultsággal rendes hallgatókúly olykép iratkozhasanak be, hogy a tanulmányi, fegyelmi és lecke pénz-szabályzat 49. §-ában foglaltaktól eltérőleg csak heti tíz óra hallgatására köteleztessenek, egyébként azonban az egyetemi rendes hallgatókat megillető összes jogokban és kedvezményekben — az ösztöndíjak elnyerésére való jogosultság kivételével — részesedhessenek. *Apponyi s. k.*“ Ezt a rendeletet szívesen üdvözöljük mi is úgy, mint a testvér evangélikus egyház javát elősegítő intézkedést.

A budapesti magyar királyi tudományegyetem hittudományi kara az eddigi négyéves tanfolyama helyett *ötévesre* dolgozta ki tanulmányi és vizsgálati szabályzatát, amelyet a múlt esztendőben a király is jóváhagyott.

Gyurátz Ferenc nyugalomba vonult evangélikus püspököt március hó 12-én igen meleg ünneplésben részesítették volt káplánjai, titkárai és másodlelkészei, akik huszonegy évi püspöksége folyamán vele együtt szolgálták egyházukat. Az egybesereglett káplánok szónoka Payr Sándor theol. tanár volt.

Felvétel a debreczeni református tanítóképző intézetbe. A debreczeni református tanítóképzőintézet I. osztályának a) és b) szakaszába 40—40 olyan építettü és épérzékkel bíró egészséges tanuló vehető fel, akik életök 14 évét betöltötték és 18 évnél nem idősebbek. Korengedélyt az egyházi főhatóság legfeljebb hat hónapra adhat. Az I. osztályba lépni akaróknak el kell végezniök sikeresen a négy középiskolai osztályt, vagy a felsőbb népiskola három osztályát. A felvételi kérvények június 28-ig adandók be az igazgatóságához. A kérvényekhez melléklendők: 1. *Iskolai bizonyítvány*, vagy ha ez még nincsen meg a folyamodó birtokában: *félévi Értesítő*. 2. *Születési anyakönyvi kivonat*. 3. Új keletü s erre az alkalomra kiállított hatósági *orvosi bizonyítvány*. 4. *Himlőoltási bizonyítvány*. Jótéteményért folyamodók részéről

újkeletű községi s a lelkész által is aláírt bizonyítvány. 6. Erkölcsei bizonyítvány azok részéről, akik a folyamodás évében iskolába nem jártak. Vidéki tanulók 12 koronáért bentlakásban s a következő fokozatok szerint 100, 200, 360, 460 kor. tápintézeti ellátásban részesülnek. Ezenkívül a jó tanulók részére számos jótéteményt nyújthat az intézet. A bentlakási és tápintézeti díjakat az egyházkerületi közgyűlés a szükséghez képest felemelheti. Debreczen, 1918 március 26. Az igazgatóság.

A héber nyelv tanításának kérdése és fontossága szóba került a folyó évi január végén tartott Kálvin-szövetségi konferencián. Ide vonatkozólag az Evangélikus Lap ezt írja: „Hamar István, mint a zsidó nyelv tanára volt a szószólója annak, hogy a zsidó nyelv tanítása és az ótestamentum eredeti nyelven való olvasása küszöböltessék ki a theológiából. Az eredmény ugyanis nulla. Elég volna, hogyha theologusaink jó magyar fordításban ismernék a bibliát. — Ezt a tipikus és nálunk is sokszor kifejezésre jutó álláspontját csak abban az esetben oszthatnók, ha a protestantizmus az obskurus tudatlanság és a megértésre nem törekvő korlátoltság vallása és egyháza kívánna lenni. Ha a vallás narkotikum, megnyugtató, zsongító mesék foglalata volna, nem pedig jákóbi vagy prometheuszi viaskodás az étellel Istenért, Isten áldásáért, az igazság világosságáért és fényességéért! A vallás azonban élő vizek keresése. Komoly leszámolás a múltakkal, hogy abból csak a jelen küzdelmeiben szükséges, a jövő építéséhez nélkülözhetetlen örökséget vállaljuk, s úgy keressük üdvösségünket! . . . Ehhez a héber nyelvre nincs okvetlen szükség, de a keresztyén vallás történeti karaktere miatt mégsem nélkülözhető. A keresztyén pap a legelső talmudistával szemben szégyent vall, ha nem alapos az ótestamentomi készültsége. Bár még többet és még alaposabban tanulhatnának belőle! Erre a papnak mindre szüksége van, hogy kalugyerrá ne tudatlankodjék. A kalugyer nekünk nem ideálunk. A mi papjaink ne csak ruhában különbözzenek másoktól, ne csak kegyes frázisaikról és kenetes beszédmódjukról lehessen rájuk ismerni, hanem legyenek a vallás dolgaiban elsőrendű tudományos szaktekintélyek azon kívül, hogy keresztyén jellemek is. Ha mindenki mástól meg merjük követelni, hogy reggeltől estig tartó, nem egyszer egész lelkét betöltő hivatásszerű foglalkozásán kívül keresztyén karakter is tudjon és akarjon lenni, akkor a papoktól ezenkívül a legkevesebb, amit kívánhatunk, hogy a papi dolgokban is emberül meg tudják állni a helyüket. Ehez pedig theologiai tudomány és héber nyelv szükséges. — Szomorú dekadencia jele, hogy ezt a papi ideált nem mindnyájan osztjuk. Mi lesz majd belőlünk, hogyha a saját mesterségünkhöz nem értünk?! . . . (Dr.)

Sírirat. Franklin Benjámín, az amerikai híres szabadságbajnok, korábbi foglalkozására vonatkozó

határozott célzással eképpen fogalmazta meg a sírkövére vésett feliratot: „Itt nyugszik Franklin Benjámín, a nyomdásznak teste úgy, akárcsak egy régi könyv fedele, amelynek belső részét kitepték s amelyet aranyozásától megfosztva a férgek eledelül dobtak. A mű azonban nem veszett el, sőt — hite szerint — egykor ismét új és szebb kiadásban fog megjelenni a Szerzőtől helyesbített és javított formában.”

Pályázati hirdetés.

A szatmárnémeti református tanítónőképző fenntartó-testülete pályázatot hirdet eltávozás folytán megüresedett pedagógiai tanszékre. Pályázhatnak református vallású, 1. tanítónőképző-intézeti, 2. középiskolai tanárok, kik a pedagógiai tárgyak tanítására jogosítottak, 3. szakvizsgával bíró tanárjelöltek. Férfi- és nőtanárok egyaránt pályázhatnak.

Az egyelőre segédtanári minőségben megválasztott okleveles tanárok évi fizetése a fenntartótól a megfelelő állami fizetéskiegészítéssel 2000 K, 600 K lakáspénz és 5 ízben 200—200 K korpótlék, családi és drágasági pótlék. A rendes tanárrá való előlépés a megfelelő fizetéskiegészítést, valamint ennek szabályszerű emelkedését a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 46,447/1909. sz. a. a felekezeti tanító- és tanítónőképzők államsegélyéről szóló intézkedés biztosítja. Nem okleveles egyén évi fizetése egyelőre 1400 K s 600 K lakáspénz.

A megválasztott tanár jogosult és kötelező tagja az Orsz. Tanári Nyugdíjintézetnek s állását 1918 szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

A nem okleveles egyén véglegesítése céljából egy év leforgása alatt tartozik oklevelét megszerezni.

Pályázat határideje: 1918 június hó 1.

Szatmár, 1918 március hó.

Kovács Lajos,
igazgatótanács elnöke.

Poszvék Irén,
igazgató. 1—2

MEGJELENT! F. Varga Lajos: MEGJELENT!

**„IMÁDÁSOK BIBLIAOLVASÁSSAL EGYBEKÖTÖTT
HÉTKÖZNAPI ISTENTISZTELETEKRE“** CÍMŰ IMAKÖNYVÉ-
NEK ELSŐ KÖTETE.

Ára füzve K 8.—, kötve K 12.—.

MINDENKI RÉSZÉRE IGEN ALKALMAS!

Megrendelhető:

**HOFFMANN ÉS KRONOVITZ KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN
DEBRECZEN, FERENCZ JÓZSEF-ÚT 49. SZÁM ALATT.**

Most jelent meg:

IMÁDSÁGOK.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre. — Írta:

F. VARGA LAJOS,
— nagyrábéi református lelkész. —

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.
A II-ik kötet 3—4 hét múlva jelenik meg, ára ugyanannyi lesz. — Portóra 1 korona küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában
DEBRECZEN.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összforgalma 80.000,000 korona volt. ♦♦

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

Alföldi Takarékpénztár

DEBRECZEN, Piac-utca 16.sz.

Alaptőke 2.400,000 korona; tartalékok 1.710,000 korona; betétállomány 20.000,000 korona. ♦♦♦♦♦♦♦♦

Érdekközösségben:

a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, Csekkszámok, Váltószámítás, Törlesztéses és jelzálog kölcsönök, Értékpapírok vétele és eladása, Tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. — **Saját árúraktár.** — Idegen pénznemek vétele és eladása. Safe deposit (magán letétpénztár). — Külföldi átutalások hadifoglyok részére. — **Szén-osztály.**

Affiliált intézet: Kabai Takarékpénztár r.-t. Nádudvari Takarékpénztár r.-t. és Hajdunánási Gazdasági Bank részvénytársaság. Nagykárolyi Kereskedelmi és Iparbank részvénytársaság. Gazdasági Bank részvénytársaság Hajduszoboszlón.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1890—1918. szám.

1674—1918. szám.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű
Esperesi Karának.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó
évi február hó 14-én 17,601—1917. szám alatt kelt
leiratát alább közlöm egész terjedelmében.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1918. évi március hó 16.

Kiss Ferenc,
püspök h.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.
17,601—1918.

Valamennyi egyházi főtiszteletű főhatóságnak.

A tanítóknak a közigazgatási rekvirálásokról tör-
ténő igénybevételére vonatkozólag több oldalról fel-
merült panaszokkal kapcsolatban, az orsz. közélet-
munkaügyi hivatal vezető m. kir. miniszter úr megfelelően
intézkedett az iránt, hogy az alsófokú közigazgatási ha-
tóságok az elemi iskolai tanítószemélyzetnek a rekvirá-
lásokhoz való kirendelése alkalmával, a tanítás érde-
keire tekintettel legyenek és a tanítókat csak kellő
szükség esetén, az illetékes tanfelügyelő meghallgatá-
sával, — akinek előzetesen az illetékes gondnokságot,
illetőleg iskolaszékeket meghallgatni módjában van —
kötelezzék a közreműködésre. Ezzel összefüggőleg, hivat-
kozással a 186,637—1917. számú köriratomra, van
szerencsém közölni a főtiszteletű főhatósággal, hogy a
nevezett miniszter úr a rekviráló tanítóbiztosok szabály-
szerű díjazásáról gondoskodott, de számukra meleg
ruháról, élelemről és az állomáshelyeiken kívül igénybe-
vettek lakásáról nem gondoskodhatik, továbbá, hogy az
elrendelt rekviráló közreműködés tényleges megkezdé-
sére vonatkozó intézkedés és általában a tanítóknak
személyes közigazgatási szolgálatra való kötelezése, köz-
igazgatási önkénykedésnek egyáltalán nem tekinthető,
mert a közellátás jelenlegi rendkívül nehézségei köze-
pette a terményrekvirálásokról eredményessége mérhetet-
lenül fontos közérdekeket képvisel.

Budapest, 1918 február hó 14.

A miniszter helyett:

Neményi,
államtitkár.

KÖRLEVEL.

Nagytiszteletű Lelkész Úr!

Református anyaszentegyházunknak minden idő-
ben legfőbb törekvését képezte az, hogy úgy magá-
nak az egyháznak, mint az otthont adó magyar ha-
zának derék, értelmes munkás tagokat neveljen. A
nevelés munkáját teljes — s jogos bizalommal he-
lyezte az általa — igen sokszor legnagyobb anyagi
megerőltetéssel — fentartott iskolákra. Ez a nevelés
azonban a gyermek és ifjú kor találkozásánál véget
ér. Azt hiszem, hogy egyetért velem minden lelkész
abban, hogy az elemi iskolát elvégzett, illetve onnan
kikerült ifjúságot nem lehet, nem szabad minden to-
vábbi gondozás, további nevelés, további irányítás
nélkül hagyni. Ép ezért, kell, hogy minden refor-
mátus lelkésznek különös gondját képezze az ifjú-
ság szellemi és erkölcsi életének irányítása, különö-
sen a mostani világháború alatti s utáni időkben,
amikor a különböző szellemi irányzatok mind igye-
keznek a maguk — sokszor igen káros, sőt haza-
és egyházellenes — eszméiknek megnyerni minden-
kit, de legkiváltképpen a minden jóra s rosszra egy-
aránt fogékony ifjúságot. Meg vagyok győződve arról,
hogy az ifjúság szellemi és erkölcsi életének helyes
irányítására minden lelkész megteszi a maga köteles-
ségét. De mégis a végzendő munka fontosságára
és nehézségére tekintettel kötelességet vélek teljesí-
teni, amidőn egy önként ajánlkozó s értékes segít-
sége felhívom a lelkészek figyelmét. Ez a segítő a
„Magyar Ifjúság” című havonként Budapesten meg-
jelenő lap. Szerkesztője Megyeresy Béla református
lelkész, a Keresztény Ifjúsági Egyesületek Szövetsé-
gének országos titkára. Úgy tudom, hogy minden
lelkészi hivatalhoz megküldetett nevezett lap első
száma, melyben célul tűzetett ki: „hogy a magyar
ifjú komolyan, öntudatosan és nemzetien legyen ma-
gyar. És hogy legyen ifjú. Erős, szorgalmas, tiszta
életű és hitű, vidám, hűséges és kötelességérző. Azt
akarja a lap szerkesztősége, hogy az ifjú és vezetője
is olyan barátot és tanácsadót lássanak a „Magyar
Ifjúság”-ban, melyet ha kezükbe vesznek, tisztában
legyen a vezető azzal, mit kelljen tennie a gondjaira
bizott ifjúságért és tisztában legyen az ifjú, hogy
mit várjon el nevelése és fejlődése érdekében ve-
zetőitől”.

BARTHA ISTVÁN **útépítési vállalkozó Debrecen, Cegléd-utca**
8. szám. Telefon 785. szám

Vállal utak, községi járdák, iparvasutak, betonműtárgyak építését, fuvarozásokat. Költségvetés díjmentő

Ezek alapján kérem lelkésztestvéreimet, hogy a maguk munkájának elősegítésére eredményesebbé tételére törekedjenek, arra, hogy a „Magyar Ifjuság” minél több példányban kerüljön gyülekezetek ifjú tagjainak kezei közé.

Debreczen, 1918 március 27.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1790—1918. szám.

A tiszántúli református egyházkerület nagytiszteletű esperesi karának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak folyó évi március hó 9-én 39.731. szám alatt az elemi iskolai VI. osztályú záróvizsgálatoknak a folyó tanévben való megtartása tárgyában a kir. tanfelügyelőkhez intézett körrendeletét alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1918. évi március hó 22.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.
39.731—1918. szám. VII b.

Valamennyi vármegyei kir. Tanfelügyelő úrnak és kir. tanfelügyelői kirendeltség vezetőjének.

Tudomás és további megfelelő eljárás céljából értesítem a Tanfelügyelő urat, hogy az 1917—18. tanévi VI. osztályú záróvizsgálatok megtartására vonatkozólag az e tárgyban kiadott 9481—916. VII. b. és 1060—917. VII. b. számú rendeletben foglaltak érvényben maradnak.

Ehez képest felhívom Tanfelügyelő urat, hogy a szükséges intézkedéseket az 1914. évi 57.729. sz. rendelettel kiadott „Utasítás” értelmében sürgősen foganatosítsa úgy, hogy figyelemmel a háború okozta rendkívüli közállapotra, indokolt esetben az évről-évi vizsgálatok már április hó folyamán megtarthatók legyenek.

Az 1917. évi 1060. szám alatt kelt rendelettel bekívánt kimutatás alapján kiküldött iskolafelügyelők megbízatása a folyó tanévre is érvényes. Az eset-

leges változások miatt szükséges és kellően indokolt javaslatát azonnal tegye meg.

Végül értesítem Tanfelügyelő urat, hogy a fentjelzett „Utasítás” 11. §-ában foglaltaktól eltérőleg a kiküldött iskolafelügyelők a lakóhelyükön kívül tartott záróvizsgálaton való részvétel esetén a 8 K rendes napidíjon felül 4 K pótlékot, vagyis összesen tizenkettő (12) K-t számíthatnak fel.

Budapest, 1918. évi március hó 9.

A miniszter helyett:

Neményi,
államtitkár.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
1855—1918.

Valamennyi iskola tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak f. évi március hó 12-én 45.829. szám alatt valamennyi tankerületi főigazgatóhoz intézett köriratát alább közlöm.

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1918 március 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.
45.829—918. szám.

Valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságnak.

Hívja fel a kir. Főigazgatóság tankerületében az állam közvetlen vezetése és rendelkezése alatt álló középiskolák igazgatóit, jelentsék közvetlenül hozzám azonnal, hogy az intézeti tornatanító:

1. a háború kitörésekor 1914-ben hadra kelt-e, vagy későbbi időpontban és mikor?
2. a tűzvonalban harcolt-e vagy a tűzvonal mögött végez-e katonai szolgálatot s mennyi ideig s milyen rendfokozatban? Az egész idő alatt hányszor volt szabadsággalva?
3. jelenleg hol teljesít szolgálatot s milyen rendfokozatban?
4. Milyen kitüntetésben részesült?

Budapest, 1918. évi március hó 12-én.

A miniszter rendeletéből:

miniszteri tanácsos.

Debreczen sz. kir. város Világítási Vállalata

Elvállalja légszesz- és villamos-berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával. ↔ **Gázfűtésű kandallók és fürdőkályhák** minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak. ↔ **A villamos motor** legcélszerűbb, és legtakarékosabb hajtóerő a világon. ↔ **Szép és olcsó lámpák, csillárok** és hozzávaló felszerelések kaphatók. *****

Elsőrendű pirszen (koks), kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére. ↔ **Első minőségű ammoniak sulphat** (legbecsebb nitrogén-légeny) tartalmú műtrágya. ↔ Kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben *****

Degenfeld-tér és Rózsa-u. sarkán. (Városháza mögött).

Mindennemű felvilágosítással szívesen szolgál:

***** A légszesz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti. *****
Gyár és igazgatósági telefonszám 74. *** Városi üzlet telefonszám 90. *******